
Význam kůže při koupeli

Karlovy Vary, 10. 4. 2021 | Kůže je zprostředkovatel léčebného účinku, působícího nejen na pokožku samotnou, ale také na celý organismus. Faktory, které ovlivňují účinek na organismus rozdělujeme na nespecifické – fyzikální, a specifické, které jsou charakteristické pro jednotlivé léčivé vody a jsou podmíněny hlavně chemickými vlastnostmi a radioaktivitou. V kůži mohou léčivé vody ovlivňovat všechny vrstvy kůže i kožní adnexa. Všeobecně se dá říci, že koupelí kůže přijímá dráždění, toto dráždění zpracovává a předává je vnitřním orgánům, a dále přijímá z koupele látky, jež mohou ovlivnit kůži samu, ale po resorpci i vzdálené orgány a tím

celý organismus. Otázka příjmu látek z koupele do kůže a z kůže do organismu byla dlouho ústředním problémem balneologie. Bylo přesvědčivě dokázáno, že některé látky do organismu pronikají, ale počet těchto látek je malý. Spodní rohová vrstva pokožky u člověka svou strukturou a obsahem lipidů je uzpůsobena jako bariéra omezující na minimum průchod látek. Je známo, že kůží do organismu může pronikat voda, plyny, elektrolyty, vitaminy, hormony, ale i další organické látky. Kromě resorpce látek z koupele se může uplatňovat ještě dodatečná resorpce po koupeli. Jde o resorpci látek, které se během koupele zadržely v kůži.

Při hodinové koupeli v roztoku Na₂S₃O₄ a ne příliš důkladném omytí kůže u pokusných zvířat se dodatečná resorpce může rovnat resorpci látek při vlastní koupeli. Dodatečná resorpce může trvat ještě přibližně celý den po koupeli. Při důkladném omytí je resorpce látek podstatně nižší. Pokud jde o množství resorbované látky z koupele, velmi kolísá vlivem individuálních rozdílů. Množství resorbované látky je možno za určitých okolností zvýšit. V zásadě jde o 2 děje – odstranění povrchových rohových vrstev kůže a o podráždění kůže spojené s hyperémií. Z jednotlivých činitelů jsou zdůrazňována organická rozpouštědla, UV, CO₂, jemné rozptýlené látky, teplota, pH. Množství vstřebané látky je velmi závislé na chemickém složení látky. Terapeuticky významné by mohlo být snížení pH na 6,8, kdy stoupá permeabilita kožních kapilár a snížením pod 6,5 se zvyšuje pružnost kolagenických vláken.

Osud látek, které se dostaly do organismu je, že některé kolují beze změny, jiné organismus využije k výstavbě vlastních látek, další se mohou deponovat na určitých místech, jiné jsou beze změny vylučovány. Kromě chemických látek může do sebe organismus v koupeli přijmout i různě veliká množství energie, hlavně tepelné. Dále se nabízí otázka mediátorů, látek, které vznikají v kůži při koupeli pod vlivem fyzikálních a chemických činitelů. Jde hlavně o vazoaktivní látky – histamin, acetylcho-

lin, bradykinin, serotonin, leukotaxin a další. Tyto látky mohou ovlivňovat jak stav kůže, tak i celého organismu. Kůže může sloužit jako zprostředkovatel balneologických dráždění, které ovlivňují přeměnu iontového stavu pokožky a škály v terapeuticky cenné, na celém organismu se manifestující vlivy hormonální nebo vegetativní povahy. Mechanismem přenosu balneologických dráždění na organismus je intrakutánní produkce hormonů, které jsou pak krví přeneseny z kůže a vyvíjí systémové účinky na celý organismus. Látky, které takto vznikají účinkují už částečně v kůži tak, že rozšiřují cévy. Lokální uvolnění a následné hematogenní rozšíření kožních hormonů mají proto takový význam, že zasahují do intermediárního metabolismu, funkčního stavu hladké svaloviny a do výkonu gastrointestinálního systému.

Zpracovala:

RNDr. Patricie Hloušková, Ph. D., výzkumná pracovníce Institutu lázeňství a balneologie

Zdroj:

Závěrečná zpráva: VÚB Mariánské Lázně 1977, dr. Šachlová M.

Lázeňská léčba kožních chorob, Avicenum, Benca J. a kol. autorů, 1974